

Werkbladen kast 3 groepen 7 en 8

deel 1

inhoud

1. Mode	3	24. Wolkenkrabbers	26
2. Textiel	4	25. Kwakzalvers en piskijkers	27
3. Aardbevingen	5	26. De taal van je lichaam	28
4. Vulkanen	6	27. Suiker	29
5. Belangrijke uitvindingen	7	28. Ratten	30
6. Intelligentie	8	29. Robots	31
7. Groene energie	9	30. Slavernij	32
8. Boeken	10	31. Nederland, waterland	33
9. Namen	11	32. Amgst	34
10. Mummies	12	33. De zon	35
11. Het tropisch regenwoud	13	34. Hekserij	36
12. Geld	14	35. Bloed	37
13. Aardolie	15	36. Tatoeage	38
14. Slangen	16	37. Rubber	39
15. Leiders	17	38. Fossielen	40
16. Leonardo da Vinci	18	39. Pas op, gif!	41
17. Planeten	19	40. Boeddha	42
18. Slaap	20	41. Diamant	43
19. Camouflage	21	42. Honingbijen	44
20. Geheugen	22	43. Mysteries	45
21. Bamboe	23	44. De Olympische Spelen	46
22. Reclame	24	45. De natuur als voorbeeld	47
23. De Romeinen in Nederland	25	46. Symbiose	48

[Bekijk hier alle boeken met een korte beschrijving](#)

www.edubook.nl

Werkblad 36 Tatoeage

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *China*, 2. *Samoa*, 3. *Filipijnen* 4. *India* 5. *Indonesië*,
6. *Siberië*

- A. ___ is het geboorteland van de tatoeage.
- B. Tatoeage m.b.v. naald en draad gebeurde in ___.
- C. Henna, een tijdelijke tatoeage, is nog steeds populair in_____.
- D. Een stokje met een naald erin zorgde voor de tatoeage in _____.
- E. Gevangenen in___ kregen een tatoeage als teken.
- F. Krijgers in de___ kregen een tatoeage na het doden van een vijand.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Littekens waren vroeger een teken van dapperheid.
waar/niet waar
- B. Zeelui droegen vaak een tatoeage van een eend en een varken op hun voeten. *waar/niet waar*
- C. De eerste tatoeages hadden geen kleur.
waar/niet waar
- D. Bij een moderne tatoeage wordt er pigment onder de opperhuid aangebracht. *waar/niet waar*

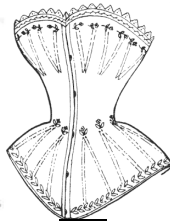
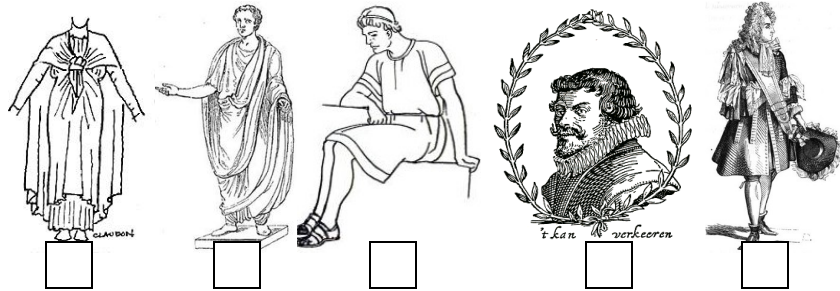
Tatoeage

3. Maak een ontwerp voor een tatoeage

Werkblad 1 Mode

1. Ken je de volgende kledingstukken en schoeisel? Vul het goede cijfer in. Kies uit: 1. de rhinegrave, 2. de tootschoen, 3. de trip, 4. de toga, 5. de tuniek, 6. de stola, 7. het corset, 8. de caliga, 9. de hoepelrok, 10. de molensteen.

2. Welk woord van de twee is het juiste. Streep het foute woord door.

goed
/fout

- A. In de middeleeuwen droegen getrouwde vrouwen een *barbette/ kaproen*.
- B. Rond 1900 was een *bruine/witte* huid een teken dat je uit een rijke familie kwam.
- C. Spijkerstof werd rond 1850 eigenlijk aan mijnwerkers verkocht als *tentdoek/broeken*.
- D. In de 17de eeuw droegen jonge jongetjes een *jurk/ pofbroek*.
- E. De suikerspin was een bekend soort *haardracht/jurk*.
- F. *De trip/ het hoosbloc* werd onder je leren schoenen gedragen en beschermde je tegen de modder.

Mode

1

3. Beschrijf kort het modebeeld van nu. Maak er een tekening bij die je verhaal duidelijk maakt.

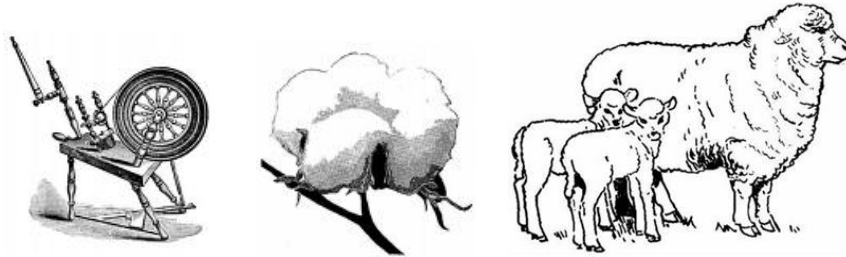

Werkblad 2 Textiel

1. Welke 5 dieren leveren wol:

/	1. _____	4. _____
/	2. _____	5. _____
/	3. _____	

2. Vul de nummers voor de woorden op de juiste plaats in.

Kies uit: 1. polymeren, 2. katoen, 3. kaarden, 4. linnen, 5. zijde, 6. schubben, 7. weven, 8. spinnen, 9. twijnen, 10. inslag, 11. aardolie, 12. vacht

- A. Een speciaal soort rups levert de draden voor _____.
- B. De ____ in wol beschermen een schaap tegen beschadigingen van de huid.
- C. Het uit elkaar halen van de wolvezels noem je _____.
- D. Het maken van een draad van wol noem je _____.
- E. Als je van twee draden één draad maakt heet dat _____.
- F. Bij het weven van stof heb je twee soorten draden: de schering en de _____.
- G. De grondstof voor badstof is _____.
- H. De stengel van de vlasplant is de grondstof voor _____.
- I. Een ander woord voor kunststoffen in textiel zijn _____.
- J. Het woord "textiel" komt van het woord "texere" en betekent _____.
- K. Fleece is een kunststof en betekent letterlijk _____.
- L. De grondstof voor kunststoffen is _____.

Textiel

3. Zoek drie verschillende textielproducten in je omgeving. Beschrijf de volgende dingen: *het product (bijvoorbeeld broek), de grondstof (katoen, linnen, wol etc.), hoe is het gemaakt? (weven, breien, haken)*

product	grondstof	Hoe is het gemaakt?
1.		
2.		
3.		

Werkblad 3 Aardbevingen

1. Welke van de twee woorden is het juiste woord? goed
fout
- A. Om de Aarde zit een laag die we de *aardkorst/mantel* noemen.
 - B. De laag rond de Aarde is gebroken en bestaat uit *zeven/negen* grote platen.
 - C. De randen van die platen noem je de *breuklijnen/breukranden*.
 - D. Soms botsen platen tegen elkaar. Als er geen ruimte is ontstaan er *spletten/bergen*.
 - E. Als twee platen in tegengestelde richting langs elkaar schuren ontstaat er een *dal/aardbeving*.

2. Leg uit waarom de kans op een aardbeving in Nederland heel erg klein is.

 _____

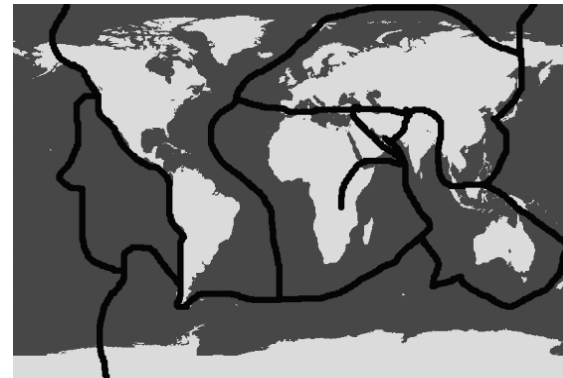
3. Vul de nummers voor de juiste woorden in. Kies uit:

- 1.zeebeving, 2.het epicentrum, 3.Richter, 4.de mantel, 5.het hypocentrum, 6.seismograaf.

- A. De kracht van een aardbeving wordt gemeten op de schaal van _____.
- B. Een _____ is een instrument waarmee de kracht van een aardbeving gemeten wordt.
- C. Het punt onder de grond waar de spanning tussen twee platen plaatsvindt noem je _____.
- D. De plek boven de grond waar de aardbeving het sterkst is noem je _____.
- E. Op 26 november in 2004 vond een enorme _____ plaats voor het Indonesische eiland Sumatra.
- F. De vloeibare laag onder de aardkorst heet _____.

Aardbevingen

3. Bekijk het kaartje met de grote platen . Noem vier werelddelen waar aardbevingen voorkomen. Schrijf achter elk werelddeel een land met een hoge kans op aardbevingen. Gebruik een atlas.

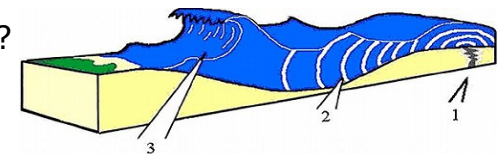
werelddeel

land

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____
- 4. _____

 4. Hoe ontstaat een tsunami? Gebruik de tekening met nummers bij je uitleg.

Werkblad 4 Vulkanen

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed / fout
- Waar breuklijnen zijn op Aarde vind je alle vulkanen. *waar/niet waar.*
 - Aardplaten verschuiven wel enkele meters per jaar. *waar/niet waar*
 - Dode vulkanen zien er meestal uit als gewone bergen. *waar/niet waar*
 - Uitbarstingen van vulkanen verlopen allemaal op dezelfde manier. *waar/niet waar*
 - Een vulkaan begint altijd als een opening waar vloeibaar gesteente door naar boven komt. *waar/niet waar*

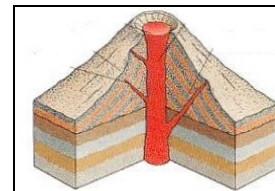
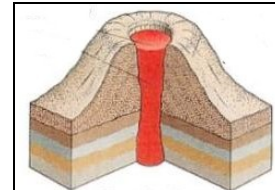
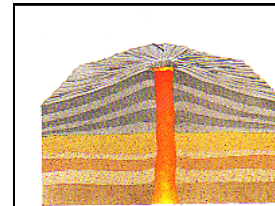
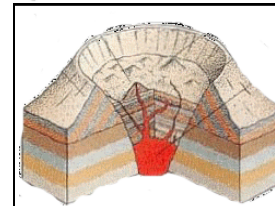
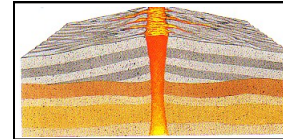
2. Vul de nummers voor de juiste woorden in. Kies uit:
/ 1. *hotspot*, 2. *magma*, 3. *actief*, 4. *eruptie*, 5. *Krakatau*,
 6. *lava*, 7. *gassen*, 8. *Vesuvius*

- Vloeibaar gesteente onder de aardkorst noemen we ____.
- Zodra vloeibaar gesteente de aardkorst verlaat heet het ____.
- Een dunne, zwakke plek in de aardkorst waar een vulkaan kan ontstaan heet een ____.
- Een slapende vulkaan kan weer ____ worden.
- Een ander woord voor een uitbarsting van een vulkaan is een ____.
- Een uitbarsting wordt vooral veroorzaakt door de ____ in de kraterpijp.
- De ____ is een bekende vulkaan in Italië.
- De ____ is een vulkanengroep in Indonesië.

Vulkanen

3. Kies de goede namen en kenmerken bij de vulkanen. Kies uit: *calderavulkaan, koepelvulkaan, samengestelde vulkaan, spleetvulkaan, schildvulkaan, IJsland, tussen twee platen, laag en breed, dunne lava, taaie en dikke lava, steile helling, ingestorte kratermond, soms ontstaat een meer, grijze vulkaan, veel gas en stenen.*

Werkblad 5 Belangrijke uitvindingen

1. Welke van de twee antwoorden is het juiste antwoord. goed
/fout
- A. Het wiel is ontstaan uit een combinatie van *een boomstam met een plank* / *een slee met een boomstam*.
- B. De uitvinding van de stoommachine zorgde voor het ontstaan van *fabrieken/voertuigen*.
- C. Om stroom te maken heb je het volgende nodig: *een magneet, een koperen draad en beweging* / *een magneet, stroom en een koperen draad*.
- D. Door de uitvinding van de telefoon verdween langzaam maar zeker *de telegraaf/de posterij*.
- E. De eerste auto's leken vooral op *karren/koetsen*.
- F. De camera obscura was het eerste fototoestel en betekent letterlijk *lichte kamer/donkere kamer*.
- G. Een vliegtuig blijft in de lucht door de bolle bovenkant van de vleugels. Daardoor is de druk onder de vleugel *lager/hoger* dan aan de bovenkant.
- H. Iemand opzettelijk besmetten, zodat hij later niet meer ziek kan worden noem je *vaccineren/injecteren*.
- I. De eerste echte televisieprogramma's begonnen in Nederland in *1958/1951*.
- J. De eerste computers waren eigenlijk grote *schrijfmachines/rekenmachines*.

2. *Alle grote uitvindingen in de wereld hebben één ding gemeen*. Kruis het juiste antwoord aan.

- Alle uitvindingen zijn gedaan, doordat meerdere mensen tegelijkertijd aan één uitvinding werkten.
- Er is altijd weer een nieuwe uitvinder die een vorige uitvinding probeert te verbeteren.
- Alle uitvindingen veranderen niet meer als ze eenmaal uitgevonden zijn.
- Zonder de uitvinding van het wiel was er geen enkele andere uitvinding mogelijk.

Belangrijke uitvindingen

3. Kies de twee goede woorden bij de plaatjes: Kies uit: *televisie, stoommachine, inenten, telefoon, foto, computer, vliegtuig, industrie, pokken, fietsenmakers, getallen, achtertuin, schijf met gaatjes, dovenschool*

gebroeders Wright

James Watt

Graham Bell

Niépce

Edward Jenner

Nipkow

Zuse

Werkblad 6 Intelligentie

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*?

goed
fout

- A. Leren is het maken van een netwerk van zaken die met elkaar te maken hebben. *waar/niet waar*.
- B. Neuronen zijn hersencellen en maken verbindingen met elkaar. *waar/niet waar*.
- C. Informatie komt alleen via voelen, horen en ruiken onze hersenen binnen. *waar/niet waar*.
- D. Bij de auditieve leerstijl is bewegen en voelen erg belangrijk. *waar/niet waar*.
- E. De theorie van de meervoudige intelligentie is ontwikkeld door Howard Gardner. *waar/niet waar*.

2. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:

1. *beeldslim*, 2. *visuele*, 3. *mensenslim*, 4. *geheugen*,
5. *kinesthetische*, 6. *woordslim*, 7. *leerstijl*

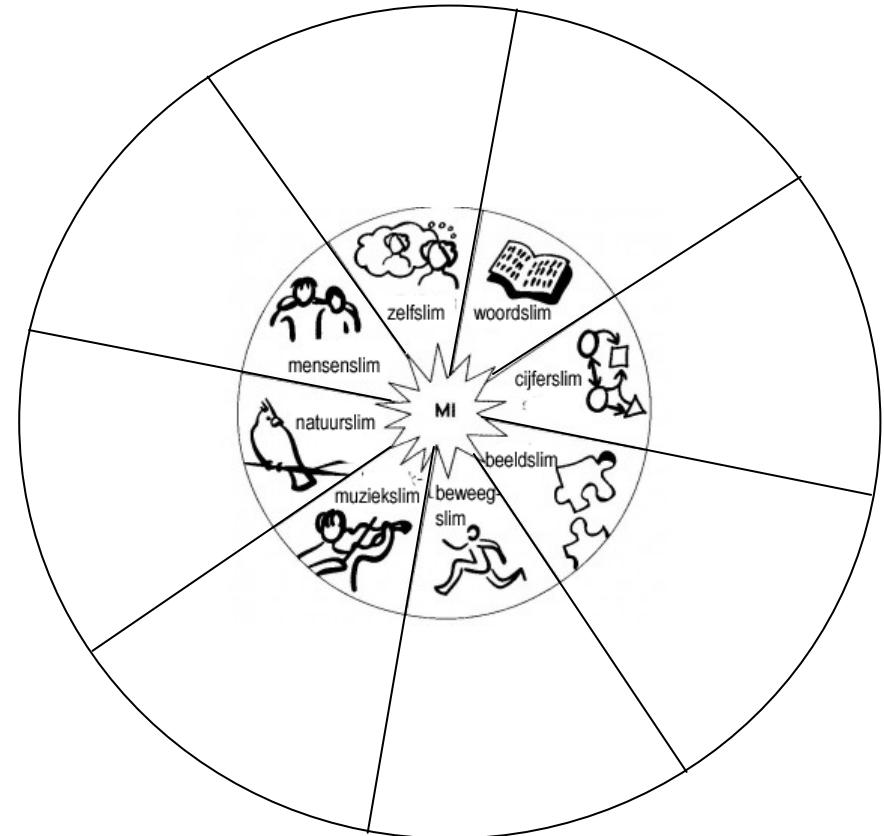

- A. Bij de ___ leerstijl leer je het beste door het zien van plaatjes, tekeningen en grafieken.
- B. Kinderen met een ___ leerstijl hebben meestal moeite met lang stilzitten.
- C. In je _____ volg je een neuronenspoor in het netwerk in je hersenen terug.
- D. Voor een onderwijzer is het belangrijk iets te weten over de _____ van zijn leerlingen.
- E. Iemand die _____ is, zou een beroep kunnen kiezen in de verpleging.
- F. Ben je _____ dan past een beroep als journalist misschien bij je.
- G. Pablo Picasso was een voorbeeld van iemand die _____ was.

Intelligentie

6

3. Kies de twee goede woorden bij de plaatjes: Kies uit:
psychiater, danseres, ontwerper, onderwijzeres, componist, ingenieur, schrijver, weerkundige, verzamelaar, zelfstandig, begripvol, ruimtelijk, ritmisch, aanraken, lezer, tabellen

Werkblad 7 Groene energie

Groene energie

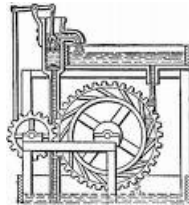
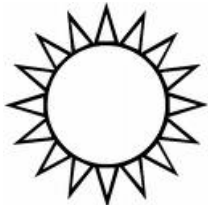
7

1. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:

1. *getijdenenergie*, 2. *grijze*, 3. *biogas*, 4. *turbine*,
5. *silicium*, 6. *groene*, 7. *windkracht*

- A. Bij ___ energie maken we gebruik van fossiele brandstoffen
- B. Als je gebruik maakt van de zon, wind of het water om energie op te wekken spreek je van ___ energie.
- C. Al heel lang geleden maakte men al gebruik van _____.
- D. De stof ___ wekt een elektrische stroom op in een zonnepaneel.
- E. Door het vergisten van planten ontstaat _____.
- F. De stroming van water die ontstaat door het verschil tussen eb en vloed wordt gebruikt bij de opwekking van _____.
- G. Bij de opwekking van energie met stuwdammen stroomt water door een _____.

2. Lees de onderstaande zin en kies daarna het juiste antwoord.

Biogas is een duurzame vorm van energie. Het raakt niet op.

Toch heeft biogas een nadeel. Wat is het nadeel van biogas?

- Voor biogas heb je heel veel planten nodig. Dat gaat ten koste van de natuur.
- Als boeren planten gaan verbouwen voor biogas, omdat dat meer geld oplevert, kan er hongersnood ontstaan.
- Biogas zorgt voor de opwarming van de Aarde.
- Biogas stinkt als het verbrand wordt.

3. Schrijf bij elke vorm van energie één voordeel en één nadeel op.

Soort energie	Voordeel	Nadeel
windenergie 		
zonne-energie 		
getijdenenergie 		

Werkblad 8 Boeken

1. Vul de juiste nummers voor de woorden in. Kies uit:

1.perkament, 2.klei, 3.blokboeken, 4.bamboe, 5.was, 6.boekrol, 7.papyrusplant

- A. Soemeriërs schreven ongeveer 3500 jaar geleden in ____.
- B. In het vroege Egypte werd geschreven op een materiaal dat was gemaakt van de_____.
- C. De eerste boeken hadden eigenlijk maar één bladzijde die op een z.g. _____ zat.
- D. Chinezen schreven heel vroeger hun karakters op_____.
- E. Romeinen schreven korte teksten die niet heel belangrijk waren in _____.
- F. In de middeleeuwen begon men dierenhuiden te bewerken tot een soort schrijfmateriaal. Dit werd_____ genoemd.
- G. In de middeleeuwen begon men hele bladzijden in hout te graveren. Zo ontstonden_____.

2. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*?

- A. Het papier is uitgevonden in 105 n. Chr. door de Chinees Cai Lun. *waar/niet waar*.
- B. Voor de uitvinding van de boekdrukkunst werd een boek met de hand geschreven. *waar/niet waar*.
- C. Johannes Gutenberg gebruikte houten letters bij het drukken van boeken. *waar/niet waar*
- D. Bij digitaal drukken in een kopieerapparaat wordt nog steeds inkt gebruikt. *waar/niet waar*
- E. Als je een boek leest op e-papier heb je steeds maar één velletje e-papier nodig. *waar/niet waar*

Boeken

8

3. E-boeken kun je lezen met een computer of met een e

-boekreader. Zal het papieren boek gaan verdwijnen?

Wat denk jij? Schrijf je mening op.

Schrijf ook wat jij de voordelen van papieren boeken vindt?

Wat zijn de voordelen van een e-boek?

Zijn er ook nadelen aan e-boeken en papieren boeken?

Mijn mening:

Voordelen papieren boek:

Voordelen e-boek:

Nadelen papieren boek:

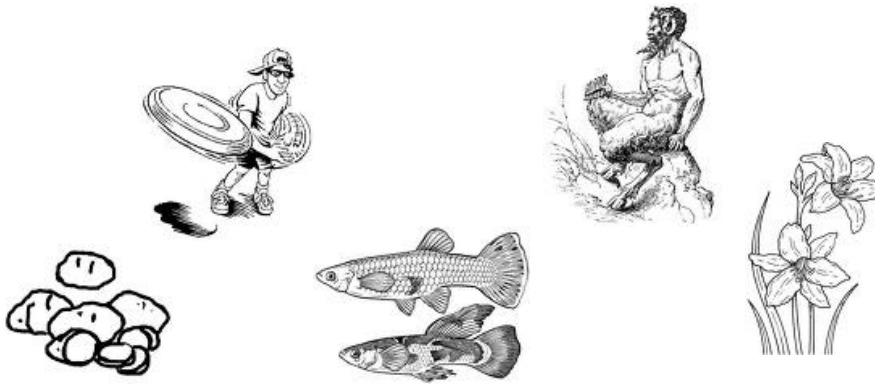
Nadelen e-boek:

Werkblad 9 Namen

1. Vul de juiste eponiemen in.

- A. De godin Hera straft _____ . Ze kan niet meer praten en alleen maar de laatste woorden die ze hoort herhalen.
- B. Hij was dol op zijn spiegelbeeld. _____
- C. Een klein visje in de tropen is vernoemd naar de natuurkenner _____
- D. De aardappelsoort _____ is vernoemd naar een leerlinge van meester de Vries.
- E. De Titanenzoon _____ moest voor straf het hemelgewelf dragen.
- F. Een blikken taartbodem was eigenlijk de eerste _____.
- G. Zeus ontvoerde een prinses met de naam _____.
- H. De ontwerper _____ bouwde graag met staal.
- I. De naam _____ komt van de god Wodan.
- J. Het woord paniek komt van de Griekse god _____.
- K. Een vader gaf de naam van zijn dochter _____ aan een beroemd automerk.
- L. De beroemde keizer _____ is genoemd naar onze oogstmaand.
- M. De god Donar of Thor gaf ons de naam _____.

Namen

9

2. Er zijn nog veel meer eponiemen. Hieronder vind je er enkele. Probeer via internet en/of boeken te achterhalen waar het eponiem vandaan komt.

de Kalasjnikov

Celsius

Achillespees
(zoek naar Achilles)

de spencer of
mouwloze trui

Werkblad 10 Mummies

1. Zijn de volgende zinnen waar of niet waar? goed /fout

- A. Het woord *mummie* komt van het Perzische woord *mumya* dat "dood" betekent. *waar/niet waar*
- B. Normaal verteren bacteriën een dood lichaam. *waar/niet waar.*
- C. Bij het mummificeren wordt een lichaam heel snel uitgedroogd. *waar/niet waar.*
- D. Voor het mummificeren van lijken zijn altijd mensen nodig. *waar/niet waar*
- E. Egyptenaren geloofden in een leven na de dood waar je je lichaam ook nodig had. *waar/niet waar*

2. Welke van de twee woorden is het juiste woord. goed /fout

- A. De stof *natron/soda* werd gebruikt bij het mummificeren in Egypte.
- B. Organen, zoals hart en lever werden in *urnen/canopen* bewaard.
- C. *Amuletten/hars* moest(en) voor een goede bescherming voor de mummie tegen gevaar zorgen.
- D. Gemummificeerde *katten/krokodillen* waren heilig.
- E. In veengronden bleven lijken vaak goed bewaard, omdat de grond *zuur/zout* was.
- F. Bacteriën verteren een lijk en hebben *water/bloed* nodig om te kunnen blijven groeien.

Mummies

2. Hieronder staan drie beroemde mummies. Zet de juiste woorden bij de juiste mummie. Kies uit: *Ramses II, de man van Tollund, Ötzi de ijsman, veenlijk, bevroren, mummie, de Alpen, Egypte, Denemarken.*

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

Werkblad 12 Geld

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. *kauri's*, 2. *diensten*, 3. *ruilhandel*, 4. *muntheester*,
 5. *snoeien*, 6. *bederfelijkheid*

- A. Toen geld nog niet bestond, kon je iets "kopen" van een ander door middel van ____.
- B. Een molenaar bood zijn ____ aan om een deel van het meel te mogen houden.
- C. Het grote nadeel van betalen met voedsel was de _____.
- D. In Afrika en Azië waren ____ een handig betaalmiddel.
- E. Gouden en zilveren munten waren populair en sommige mensen bedrogen anderen door de munten te _____.
- F. Bij het slaan van munten hield de ____ in de gaten of de munten het juiste gewicht hadden.

2. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed fout

- A. Bankiers en kooplieden wegen alle munten om zo *de waarde te bepalen/ de muntmeester te helpen*.
- B. Uit *muntgeld/ bewaarpapieren* ontstaan onze bankbiljetten.
- C. Twintig jaar geleden betaalden mensen in Nederland met *florijnen/guldens*.
- D. Het *randschrift/wapen* op muntgeld moest ervoor zorgen dat men geen goud of zilver van de munt kon afhalen.
- E. Aan de poort van een middeleeuwse stad zat meestal een *geldwisselaar/bankier*.
- F. Vóór het gebruik van het muntgeld was *suiker/zout* een geliefd betaalmiddel.
- G. In onze tijd wordt geld steeds meer *van plastic/ een bedrag op papier*.

Geld

12

3. Schrijf op wat je weet te vertellen over elk plaatje na wat je gelezen hebt over geld.

Werkblad 13 Aardolie

1. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

goed
/fout

- A. Plankton bestaat uit microscopisch kleine plantjes en dier-
tjes en vormt belangrijk voedsel voor zeedieren. *waar/niet
waar.*
- B. Onder hoge druk en veel zuurstof verandert plankton in
een fossiel. *waar/niet waar.*
- C. Als het plankton enkele jaren onder de grond zit, verandert
het in aardolie. *waar/niet waar.*
- D. Geologen bestuderen aardlagen en zijn belangrijk bij het
vinden van aardolie. *waar/niet waar.*
- E. Op een productieplatform boort men naar olie. *waar/niet
waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1.zwavel, 2.boorbeitel, 3.jaknikker, 4.pijpleiding,
5.echografie, 6.fossiele, 7.nafta, 8.butaan.

- A. Aardolie is een _____ brandstof en raakt eens op.
- B. Met behulp van _____ probeert men onder de grond
aardolie te vinden.
- C. Drie ronddraaiende wielen vormen de _____ die de grond
verpulvert.
- D. Soms komt de olie niet vanzelf omhoog en wordt er een
pomp of _____ gebruikt.
- E. Eén van de stoffen die men uit aardolie wint is _____. Het
wordt gebruikt bij het maken van verf, plastic en rubber.
- F. _____ is een vloeibaar gas.
- G. Het zwaarste deel van olie wordt gebruikt voor het maken
van _____.
- H. De voordeligste manier om aardolie te vervoeren is per ____.

Aardolie

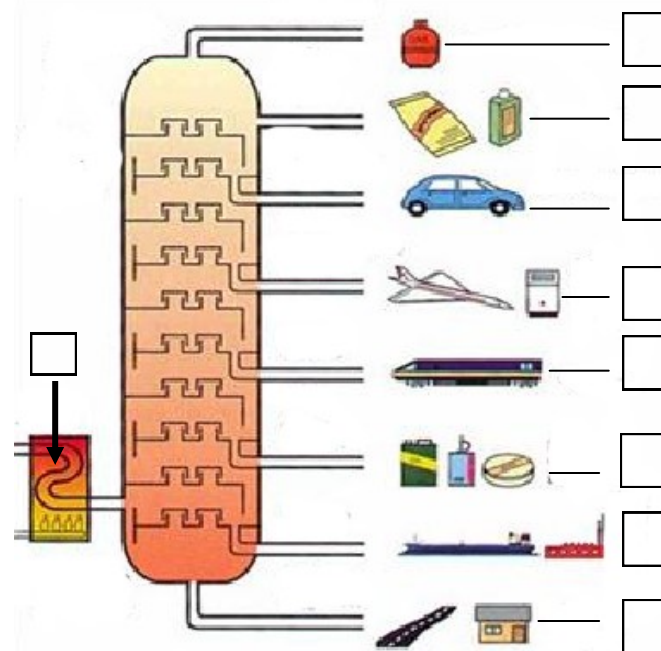
3. Wat wordt er allemaal gemaakt van de grondstof aardolie?

Vul de nummers van de woorden in in de goede vakken
bij de olieraffinaderij.

Kies uit:

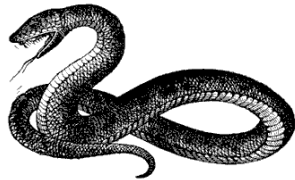
- 1. ruwe olie, 2. stookolie, 3. kerosine, 4. propaan, 5. diesel,
- 6. chemicaliën, 7. smeerolie, 8. benzine, 9. asfalt

Werkblad 14 Slangen

1. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed
/fout

- A. *Koudbloedige/warmbloedige* dieren nemen de temperatuur van de omgeving over.
- B. Slangen bestaan *langer/korter* op Aarde dan hagedissen.
- C. Zeeslangen komen voor in de *Atlantische oceaan/ Indische oceaan*.
- D. Alle slangen hebben *grote/kleine* staarten.
- E. Slangen tongelen om te kunnen *voelen/ ruiken*.
- F. Pythons speuren hun prooi op met behulp van hun *tastzin/ infraroodsysteem*.
- G. Adders hebben *beweeglijke/onbeweeglijke* tanden.
- H. Slangen gebruiken vooral hun gif om hun prooi te *doden/ verteren*.

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

/ Kies uit:
 1. *broedzorg*, 2. *skink*, 3. *warmte*, 4. *ruiken*, 5. *organen*,
 6. *voelen*.

- A. Een hagedis die erg veel op een slang lijkt is de_____.
- B. Door de langwerpige vorm van de slang zijn alle inwendige _____ ook lang.
- C. Het orgaan van Jacobson helpt de slang bij het_____ van hun prooi
- D. Gladde slangen hebben vaak puntjes rond de kop om beter te kunnen_____.
- E. Boa's hebben groeven in hun kop en kunnen zo op afstand de_____ van hun prooi voelen.

Slangen

3. Vul de woorden op de goede plek in het schema bij elke / slangensoort.

de langste, de giftigste, de zwaarste, de snelste, Zuid-Amerika, Australië, Zuidoost-Azië, Afrika, agressief, kan nek breed maken, eierlevendbarend, vluchtgedrag.

Slangensoort	Kenmerken
 de anaconda	
 de zwarte mamba	
 de koningscobra	
 de inlandtaipan	

Werkblad 15 Leiders

Leiders

1. Maak het schema af. Vul bij nummer 1. steeds de naam van de leider in. Zet daarna de volgende woorden bij de goede leider. Kies uit:

Franken, Duitsland, Frankrijk, Zuid-Afrika, China, India, Slag bij Waterloo, Grote Ziel, Mijn Strijd, inval in Polen, communisme, de Lange Mars, apartheid, West-Romeinse Rijk, het Rode Leger, Tweede Wereldoorlog, hongerstaking, nieuwe maten, Graven, Jodenvervolging, gevangenis, vermoord.

1.
2.
3.
4.

Christelijk rijk, verban-

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

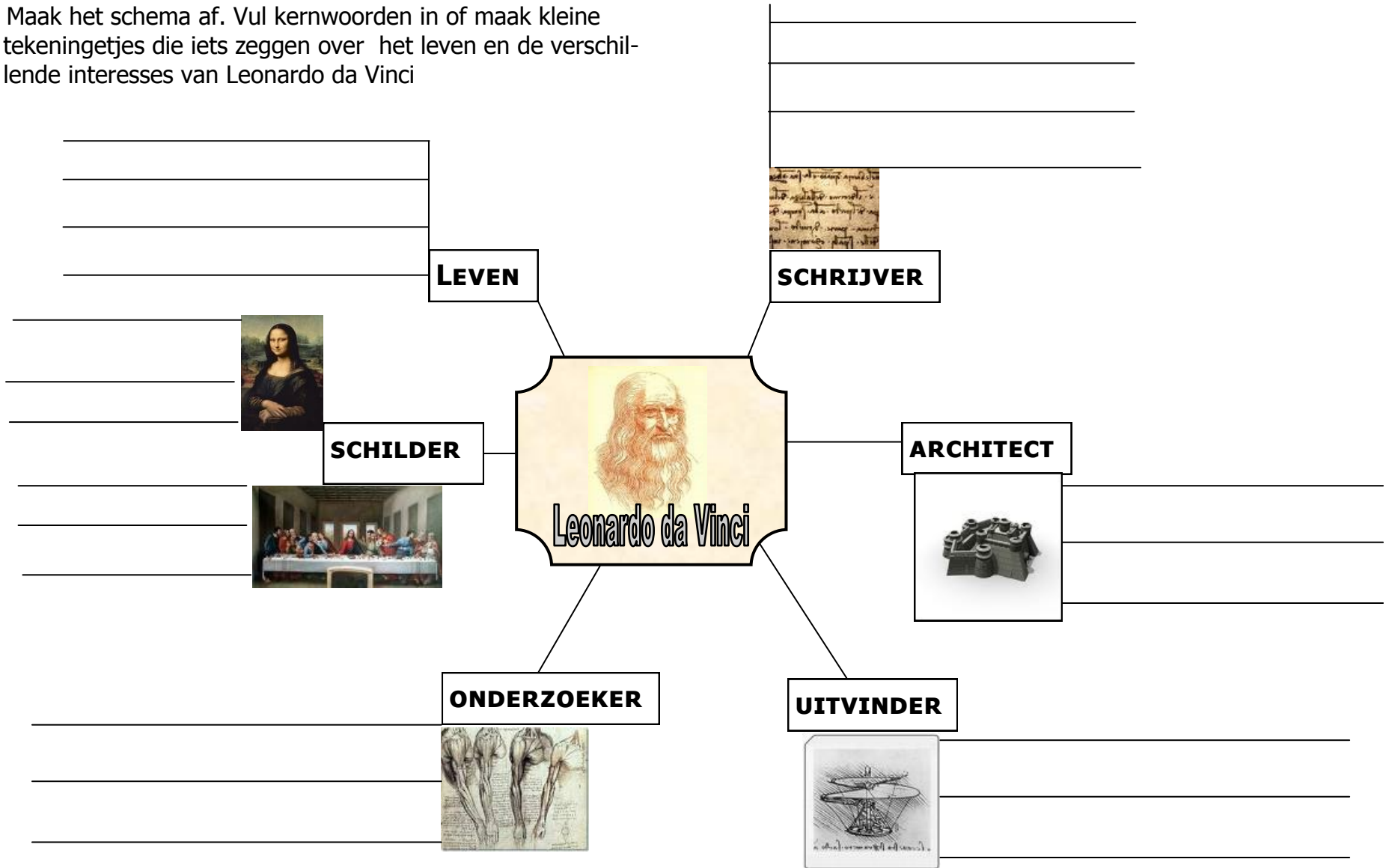

1.
2.
3.
4.

1.
2.
3.
4.

1. Maak het schema af. Vul kernwoorden in of maak kleine tekeningetjes die iets zeggen over het leven en de verschillende interesses van Leonardo da Vinci

Werkblad 17 Planeten

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed /fout
- A. Het woord *planeet* komt uit het Grieks en betekent zweven. *waar/niet waar*
- B. Een planeet is rond of bijna rond, oefent aantrekkingskracht uit en beweegt zich altijd rond een ster in een schone baan. *waar/niet waar*
- C. Een terrestrische planeet is een aardse planeet. *waar/niet waar*
- D. Joviaanse planeten noemen we ook wel ijsreuzen. *waar/niet waar*
- E. Ons zonnestelsel is waarschijnlijk ontstaan uit een gaswolk of zonnenevel. *waar/niet waar*.

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats. Kies uit: 1. Aarde, 2. Venus, 3. Jupiter, 4. Uranus, 5. Saturnus, 6. Neptunus, 7. Mars, 8. Mercurius.

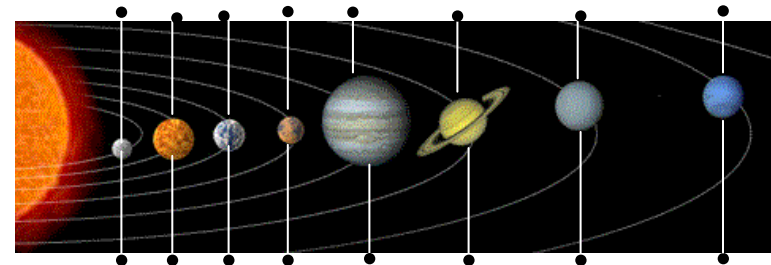
- A. De kleinste planeet in ons zonnestelsel is _____.
- B. De planeet _____ wordt ook wel morgen- of avondster genoemd.
- C. De planeet _____ is voor 71% met water bedekt.
- D. Op de planeet _____ vind je veel ijzer dat geroest is en het oppervlak een rode kleur geeft.
- E. De grootste planeet van ons zonnestelsel is _____.
- F. Rond de planeet _____ zie je ringen van ijs en gruis van meteorieten.
- G. De planeet _____ is de koudste planeet van ons zonnestelsel.
- H. De planeet _____ is vernoemd naar een zeegod.

Planeten

3. Maak de namen van de planeten vast aan de stip bij elke planeet.

de Aarde Uranus Mercurius Neptunus

Mars Venus Saturnus Jupiter

Werkblad 18 Slaap

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout

- A. Bij slaap komen je lichaam en gedachten tot rust. *waar/niet waar*
- B. Je biologische klok zorgt ervoor dat je meestal op dezelfde tijd wakker wordt. *waar/niet waar.*
- C. In de winter kom je moeilijker uit bed, omdat het langer donker blijft. *waar/niet waar*
- D. Mensen slapen per nacht in ongeveer 5 cycli van 90 tot 120 minuten. *waar/niet waar*
- E. Een jetlag wordt veroorzaakt door een lange reis met een groot tijdsverschil. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1. *inslapen*, 2. *droomslaap*, 3. *narcolepsie*, 4. *diepe slaap*, 5. *slaapschuld*, 6. *biologische klok*

- A. Mensen die plotseling in slaap vallen lijden aan_____.
- B. Als je regelmatig te weinig slaap krijgt bouw je een z.g. _____ op.
- C. Als je tijdens je slaap hele snelle oogbewegingen maakt ben je in de slaapfase die de _____ genoemd wordt.
- D. Op onregelmatige tijden naar bed gaan zorgt voor het in de war raken van je_____.
- E. Tijdens de slaapfase van de_____ zijn de ademhaling en de hartslag op zijn laagst.
- F. Inspannende dingen doen voor het slapengaan, beïnvloeden het _____.

Slaap

3. Vind je jezelf een ochtend- of een avondmens? Leg ook uit waarom je dat vindt.

4. Hoe laat ga je door de week naar bed?_____

5. Hoe laat sta je door de week op?_____

6. Hoe laat ga je in het weekend naar bed?_____

7. Hoe laat sta je in het weekend op? _____

8. Bereken hoeveel uur je gemiddeld per nacht slaapt. Gebruik daarbij de gegevens van de week hierboven

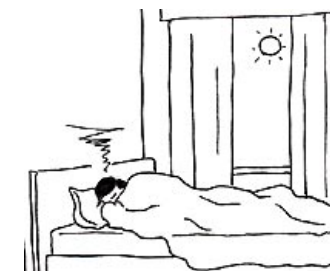
Weekdagen 5 x _____ uur = uur

Weekend 2 x _____ uur = uur

totaal uur

↓ :7

gemiddeld

9. Kom je aan 10 tot 12 uur slaap per nacht?_____

Is je antwoord ja, dan krijg je voldoende slaap.

Is je antwoord nee, dan bouw je een slaapschuld op.

Werkblad 19 Camouflage

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

- 1. *mimicry*, 2. *groepen*, 3. *de broedzorg*, 4. *tegenlicht*
 5. *de achtergrond*, 6. *de vorm*, 7. *een aardkleur*

- A. Dieren met veel strepen leven in_____.
- B. Behaarde dieren (zoogdieren) hebben vaak_____.
- C. Bij camouflage speelt vooral _____ een grote rol.
- D. Vrouwtjesvogels hebben een betere schutkleur dan de mannetjes. Dat heeft alles te maken met_____.
- E. Een wandelende tak neemt niet alleen de kleur, maar ook _____aan van zijn omgeving.
- F. Vissen met een witte buik maken handig gebruik van het _____.
- G. Sommige dieren proberen een ander dier na te bootsen. Een ander woord voor dit gedrag is_____.

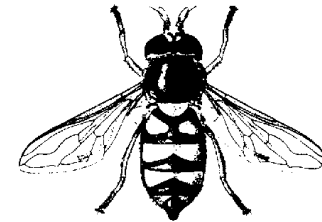

2. Leg bij elk dier uit welk middel hij gebruikt om te

de zebra overleven.

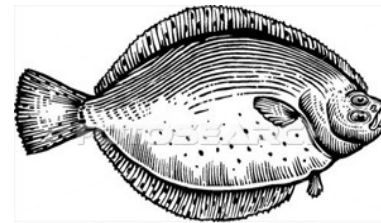
Camouflage

de zweefvlieg

de bidsprinkhaan

de bot

de kameleon

Werkblad 20 Geheugen

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *vaardigheid*, 2. *zintuigen*, 3. *associëren* 4. *rijmen*
5. *langetermijngeheugen*, 6. *werkgeheugen*
7. *neuronen*

- A. Via je _____ komt alle informatie je hersenen binnen.
- B. Als je even een boodschap moet onthouden, sla je dat op in je _____.
- C. Als je de tafelsommen maar genoeg herhaalt, komen ze terecht in je _____.
- D. Bij leren en onthouden bouwen je hersenen een netwerk van _____ op.
- E. Bij het onthouden van namen kunnen _____ en _____ helpen.
- F. Soms vergeet je dingen nooit meer als je ze geleerd hebt. Dat geldt voor een _____ als fietsen.
2. Zijn de volgende uitspraken waar of niet waar?
- A. Als je iets uit je geheugen terughaalt werkt je hele brein samen. *waar/niet waar*
- B. Een neuron is een chemische stof. *waar/niet waar*
- C. Feiten en gebeurtenissen worden in alle delen van je geheugen opgeslagen. *waar/niet waar*
- D. Het denken in beelden of plaatjes is een goed hulpmiddel om iets te onthouden. *waar/niet waar*
- E. Als je gespannen bent, kun je je meestal heel goed concentreren. *waar/niet waar*

Geheugen

20

3. Op bladzijde 12 in het boek vind je een mindmap of een gedachtenkaart over hoe je geheugen werkt. Het is een samenvatting van het boek. Maak hieronder of op een los blad een gedachtenkaart of mindmap over iets dat je deze week moet leren op school. Gebruik kernwoorden en tekeningetjes om alles te onthouden.

Werkblad 21 Bamboe

- 1. Beantwoord de onderstaande vragen:
- A. Noem twee redenen waarom de bloei van bamboe in bepaalde streken een ramp is?

1

2

- B. Bamboe wordt ook gebruikt als grondstof voor textiel. Wat is daarbij het grote voordeel van bamboe?

- 2 Kies uit de twee schuingedrukte woorden het juiste antwoord?
- A. Bamboe komt vooral voor in *tropische/bergachtige* gebieden
- B. Bamboe verspreidt zich door *zaden/de wortels*.
- C. Bamboe sterft af na het dragen van *bloemen/vruchten*.
- D. De overmatige kap van bamboe zorgt ervoor dat de *panda/berggorilla* met uitsterven bedreigd wordt.
- E. Om bamboe in de bouw te kunnen gebruiken, moet het eerst *drogen/schoongespoeld* worden.

Bamboe

- 3. Schrijf achter elk woord wat je weet over de toepassing van bamboe.

De bouw

De keuken

Muziek

Textiel

Werkblad 22 Reclame

- Zet het nummer voor het woord in de goede zin.
Kies uit: 1.sponsor, 2.slogan, 3.reclamecode, 4.gedrag, 5.sluitreclame, 6.industriële revolutie, 7.schreeuw, 8.kijkdichtheid
- Het woord "reclame" betekent letterlijk _____.
- Na de _____ ontstaan de eerste reclamebureaus.
- Ideeële reclame probeert _____ te veranderen.
- "Even Apeldoorn bellen", is een goed voorbeeld van een _____.
- Als een flesje bier van een bekend merk even in beeld komt in een film noem je dat _____.
- Een wielerploeg met merken op hun shirt krijgen daarvoor geld van een _____.
- De prijs die een fabrikant moet betalen voor een reclamespotje op tv hangt af van de _____.
- Regels en afspraken over reclame staan beschreven in de zogenaamde _____.

2. Welke reclame vind je goed? Leg ook uit waarom?

3. Aan welke reclame erger je je ? Leg ook uit waarom?

Reclame

3. Welke woorden horen bij de plaatjes. Maak ze vast met een lijn.

de ideeële reclame

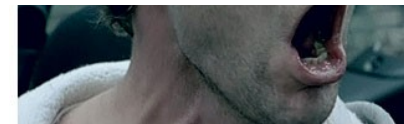

reclame en associatie

We hebben soms een iets te kort lontje in ons landje.

de slogan

de sponsor

Werkblad 23 De Romeinen in Nederland

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit
 1. *Atila de Hun*, 2. *aqueduct*, 3. *limes*, 4. *Rijn*, 5. *verdedigingswerk*, 6. *Germanen*, 7. *Friezen*

- A. In de Romeinse tijd werd ons land bewoond door _____ en _____.
- B. De grens van het Romeinse Rijk wordt _____ genoemd.
- C. De grens in Nederland wordt gevormd door de _____.
- D. Een castellum is een _____ langs de grens.
- E. Een Romeinse waterleiding wordt een _____ genoemd.
- F. _____ zorgt mede voor de val van het grote Romeinse Rijk.

2. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord?

goed
/feut

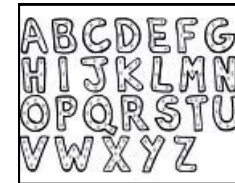
- A. De Romeinen brachten nieuwe soorten voedsel in de veroverde gebieden zoals *druiven/ appels*.
- B. Heerwegen werden aangelegd *voor het leger/de handel*.
- C. Het Latijnse woord "persona" betekent letterlijk *masker/ persoon*.
- D. De stad *Amsterdam/Maastricht* was in de Romeinse tijd een verdedigingswerk.
- E. We weten redelijk veel over de Romeinse tijd door de *geschiedschrijving/schilderkunst* van de Romeinen.
- F. Onze *rechtspraak/belasting* komt nog uit de Romeinse tijd.
- G. De ondergang van het Romeinse Rijk is het gevolg van de *omvang van het rijk/ armoede*.

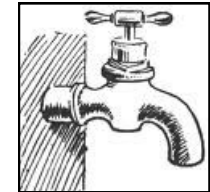
De Romeinen in Nederland

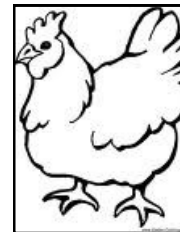
23

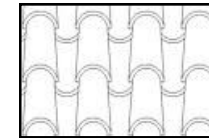
3. Zet een kruis bij alle zaken die de Romeinen in ons land brachten

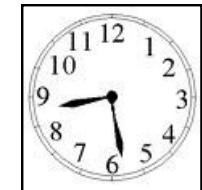

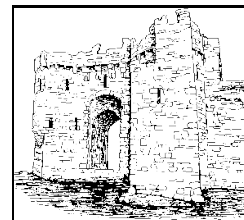

Werkblad 24 Wolkenkrabbers

1. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord? goed
/fout
- A. Bouwen met *steen/staal* zorgt ervoor dat de hoogte van een gebouw beperkt wordt.
 - B. Voor gewapend beton heb je *bekisting/stenen* nodig om te kunnen bouwen.
 - C. De veiligheidslift zorgde voor veiligheid bij kabelbreuk door *een extra kabel/door een rail met tanden*.
 - D. De hoogte van een gebouw wordt vooral bepaald door de sterkte van *het beton/het fundament*.
 - E. De bouw van het 331 meter hoge Empire State Building duurde *3 jaar/6jaar*.

2. Welke twee woorden horen bij de goede wolkenkrabber.

Trek een lijn.

Labels for matching:

- Burj Dubai
- Chicago
- Maleisië
- Petronas Twin Tower
- Taipei 101
- Willis Tower
- Empire State Building
- King Kong
- "Toren"
- bolvormig gewicht

Wolkenkrabbers

3. Er zijn meer wolkenkrabbers in de wereld. Sommige daarvan zijn nog in aanbouw. Zoek op internet naar de onderstaande gebouwen en schrijf bijzonderheden op als: hoogte zonder antenne, bouwjaar en plaats en land.

Tokyo Sky Tree

Shanghai Tower

De Pentominium

Werkblad 25 Kwakzalvers en piskijkers

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed /fout
- A. In de middeleeuwen zou Sint Rochus helpen tegen de pest.
waar/niet waar
 - B. Vroeger dacht men dat er vier lichaamssappen waren: zwarte gal, urine, bloed en slijm . *waar/niet waar*
 - C. Patiënten met hoge koorts kregen vaak een aderlating.
waar/niet waar.
 - D. In binnengasthuizen werden vooral pestlijders verpleegd.
waar/niet waar
 - E. De piskijker onderzocht alleen de urine van de patiënt goed. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1. bergplaats, 2. pestdokter, 3. barbier, 4. kwakzalver, 5. gaper, 6. chirurgijn, 7. hygiëne,

- A. Heel vroeger werd een aderlating gedaan door de_____.
- B. Later werd de aderlating het werk van de_____.
- C. Een rondtrekkende verkoper van zelfgemaakte "medicijnen" werd een_____ genoemd.
- D. Het woord apotheek betekent letterlijk_____.
- E. De _____ was het symbool van de apotheek.
- F. Vooral de_____ in steden was een grote oorzaak van ziekten,
- G. De_____ droeg een speciaal masker met kruiden.

Kwakzalvers en piskijkers

3. Geef antwoord op de volgende vragen:

A. Hoe kregen mensen de ziekte de pest ?

B. Wat was het werk van een dokter in de 16e eeuw?

B. Leg uit wat een heilige is.

Werkblad 26 De taal van je lichaam

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *India*, 2. *voetzolen*, 3. *Griekenland* 4. *lachen*
5. *Saoedie Arabië*, 6. *oogcontact*

- A. Het laten zien van je _____ is in sommige landen onbeleefd.
- B. In Marokko maak je geen _____ als je respect toont voor een ander.
- C. _____ is een aangeboren lichaamstaal.
- D. In _____ bedoel je "ja" als je "nee" schudt.
- E. In _____ raken mannen en vrouwen elkaar niet aan in het openbaar.
- F. In _____ is het heel gewoon als mannen hand in hand lopen.

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Een blinde baby zal nooit leren lachen.
waar/niet waar
- B. De namaste is een typisch Aziatische begroeting.
waar/niet waar
- C. In China buigt men als teken van begroeting.
waar/niet waar
- D. In Japan kijkt men iemand niet recht in de ogen, maar naar de hals. *waar/niet waar*

De taal van je lichaam

3. Verbind het plaatje met de juiste tekst. Trek een lijn.

• brutaal

• Op zoek naar veiligheid

• goedhartig

• onzeker

Werkblad 27 Suiker

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

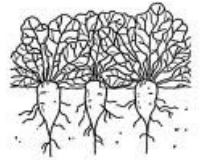
Kies uit:

1. conserveermiddel, 2. zonlicht, 3. glucose, 4. ruwsap
5. karamel, 6. melasse

- A. Planten maken hun eigen suiker en zetmeel met behulp van _____.
- B. In de broeitrog worden suikerfrietten in warm water gedaan. Hier ontstaat het _____.
- C. Voor het maken van veevoer en alcohol wordt _____ gebruikt.
- D. Als je kristalsuiker langzaam verhit, krijg je _____.
- E. In jam wordt suiker als _____ gebruikt.
- F. Druivensuiker of _____ is de belangrijkste energiebron voor ons lichaam.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Dunsap verandert door verdamping in diksap.
waar/niet waar
- B. Poedersuiker is zoeter dan kristalsuiker.
waar/niet waar
- C. Suiker maakt ijs smeüiger. *waar/niet waar*
- D. Basterdsuiker is kristalsuiker met een bruine kleurstof. *waar/niet waar*
- E. Pulp is een bijproduct van de suikerbiet. Het wordt gebruikt als veevoer. *waar/niet waar*

Suiker

27

3. Trek een lijn tussen de suikerwoorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij

dunsap

in fruit

fructose

suikersoep

kandij

wordt vet

sacharose

kristalklonten

teveel suiker

zuur

cement

tafelsuiker

gebit

vertrager

Werkblad 28 Ratten

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1.dakrat, 2.besmet bloed, 3.rat, 4.zwarte, 5.besmette urine, 6.ritten, 7. Noorse rat

- A. Een jonge rat wordt ook wel een _____ genoemd.
- B. De agressievere _____ rat heeft de _____ rat verdreven.
- C. De ziekte van Weil wordt veroorzaakt door _____ van de rat.
- D. De pest ontstaat door _____ van de rat.
- E. Een zwarte rat wordt ook wel _____ genoemd.
- F. Een andere naam voor de bruine rat is _____.

2. Welke van de twee woorden is het juiste antwoord?

goed
/fout

- A. De *tamme/bruine* rat is een echt groepsdier.
- B. De *zwarte/bruine* rat leeft in een rattenburcht.
- C. De zwarte rat vind je in *havengebieden/in kruipruimten*.
- D. *Rattenvangers / rattengevechten* zorgden ervoor dat gevangen ratten tam werden.
- E. *Zwarte/bruine* ratten eten ook insecten.
- F. Om vergif kwijt te raken gaat een rat *klei eten/overgeven*.
- G. Een andere naam voor de *zwarte/bruine* rat is stadsrat.
- H. Zowel bruine als zwarte ratten kwamen in Europa via *land/zee*.

Ratten

28

3. Welke woorden horen bij welke rat. Trek een lijn.

onder de grond

kelders en kruipruimten

Zuid-Oost Azië

de pest

klimmer

rioolrat

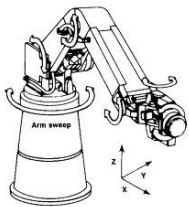
scheepsrat

de ziekte van Weil

Noord China

Werkblad 29 Robots

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed /fout
- A. Het woord "robot" komt van "robota". Dat woord betekent "automatisch". *waar/niet waar*
 - B. De robot "Friend" is een goede hulp voor gehandicapten. *waar/niet waar*
 - C. Operatierobots kunnen preciezer werken dan chirurgen. *waar/niet waar*.
 - D. De robot Robotica speelt de hoofdrol in een film. *waar/niet waar*
 - E. De eerste robots kwamen in een toneelstuk voor. *waar/niet waar*

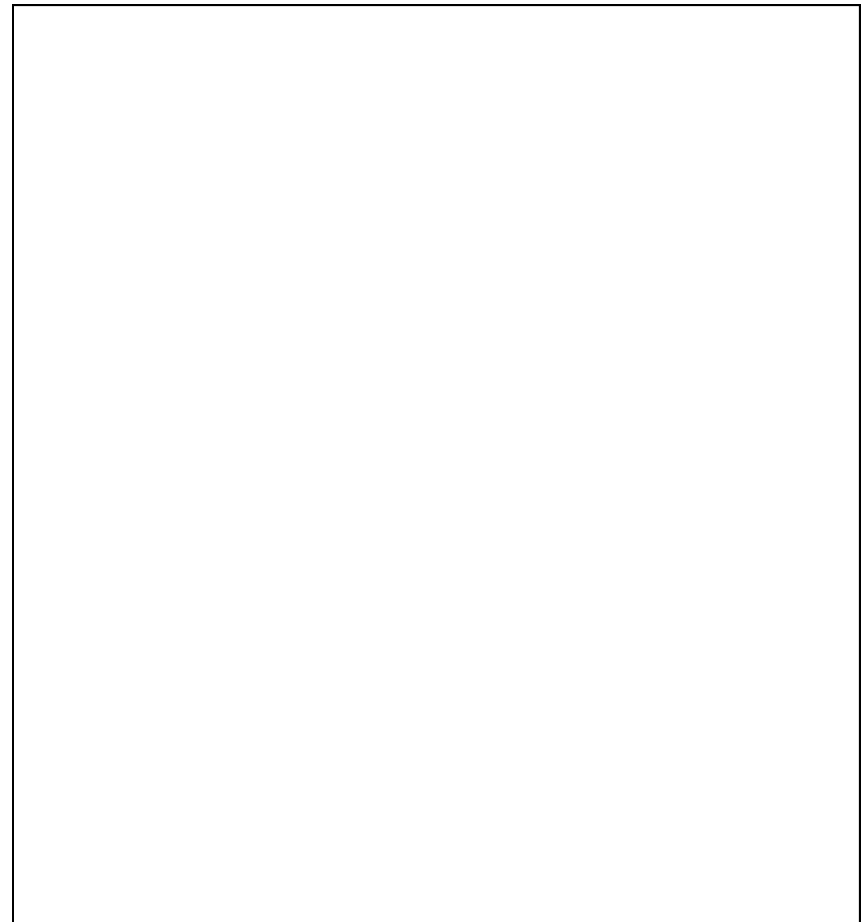
2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.
 Kies uit: 1. zwermrobots, 2. telerobot, 3. hulp, 4. androïde robot, 5. nanorobots, 6. humanoïde robot, 7. bedreiging

- A. Het vliegtuig "de Predator" is een soort _____.
- B. Als een robot sprekend op een mens lijkt, noemt men dat een _____.
- C. Een machine met de lichaamsvorm van een mens wordt een _____ genoemd.
- D. In de westerse wereld ziet men de robot meer als _____.
- E. In Aziatische landen ziet men de robot als _____.
- F. Op moeilijk bereikbare plaatsen kunnen _____ ingezet worden.
- G. Microscopisch kleine robots worden ook wel _____ genoemd.

Robots

3. Ontwerp je eigen robot. Leg onder de tekening uit wat er bijzonder is aan je robot. Denk daarbij aan een *naam* en aan de *taken* die hij uit kan voeren.

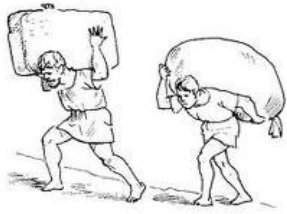

Werkblad 30 Slavernij

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. *lijfeigene*, 2. *Afrikaanse*, 3. *Indiaanse*, 4. *gladiator*,
5. *Marrons*, 6. *Soedanese*

- A. In de Romeinse tijd werden slaven ook gebruikt als _____.
- B. Een slaaf die in de middeleeuwen bij een stuk grond hoorde was een _____.
- C. _____ slaven werden vooral verhandeld naar Zuid-Amerika.
- D. _____ slaven bleken niet sterk genoeg voor zware lichamelijke arbeid.
- E. Weggelopen slaven in Suriname worden _____ genoemd.
- F. _____ vrouwen en kinderen worden nu nog steeds als slaaf weggehaald uit het zuiden van het land.

2. Zijn de zinnen waar of niet waar?

goed
/fout

- A. De opbouw van het grote Romeinse Rijk is vooral te danken aan slaven. *waar/niet waar*
- B. Horige boeren moesten in de middeleeuwen hun hele oogst afstaan aan de heer van het kasteel. *waar/niet waar*
- C. Bij de slavenhandel maakten schepen een reis van drie etappes in de vorm van een driehoek. *waar/niet waar*
- D. In de V.S bestaat nog steeds slavernij en mensensmokkel. *waar/niet waar*

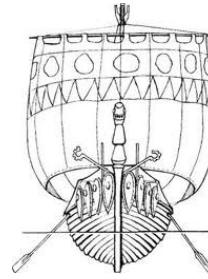
Slavernij

30

2. Hieronder staan drie plaatjes met vormen van slavernij.

Kies de drie juiste woorden bij elk plaatje. Kies uit:
Romeinse Rijk, Marrons, middeleeuwen, krijgsgevangenen, horige, plantages, Suriname, lijfeigene, galeislaven.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

1.

2.

3.

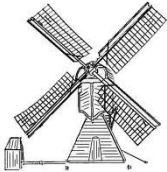
Werkblad 31 Nederland, waterland

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin: Kies uit

1. Het jaar 1200, 2. Het jaar 0, 3. 3000 jaar geleden, 4. Deltagebied, 5. St. Elisabethsvloed, 6. Deltaplan,

- A. Rond _____ leefden sommige mensen in waterrijk Nederland op terpen, wierden of stellen.
- B. De Maas, Rijn en Schelde vormen bij hun monding het _____.
- C. _____ bestond ons land vooral uit moerasbos en veengrond.
- D. Het natuurgebied de Biesbosch is ontstaan door de _____.
- E. De eerste dijken werden aangelegd rond _____.
- F. Na de watersnoodramp in 1953 werd gestart met het _____.

2. Welke van de twee woorden is het juiste woord.

goed
/fout

- A. Door het uitdrogen van veengrond daalt de bodem. *waar/niet waar*
- B. Een polder ligt op gelijke hoogte met het omringende water. *waar/niet waar*
- C. Een droogmakerij is een oud woord voor een polder. *waar/niet waar*
- D. Bij modern waterbeheer hoort dat land weer teruggegeven wordt aan het water. *waar/niet waar*
- E. De watersnoodramp uit 1953 wordt ook wel de Julianavloed genoemd. *waar/niet waar*
- F. Het IJsselmeer droeg heel vroeger de naam Almere. *waar/niet waar*

Nederland, waterland

3. Hieronder staan drie bouwwerken van het Deltaplan Zet de juiste woorden bij de juiste bouwwerken. Kies uit:

Stormvloedkering, Oosterscheldedam, Maeslantkering, Hollandse IJssel, Nieuwe Waterweg, met weg, einde Deltaplan, begin Deltaplan, 9 kilometer lang.

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

- 1. _____
- 2. _____
- 3. _____

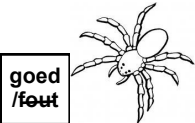
Werkblad 32 Angst

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *faalangst*, 2. *bezorgdheid*, 3. *emotie*, 4. *hoogtevrees* 5. *fobie*, 6. *bezorgdheid*

- A. De betekenis van het woord _____ is "in beweging brengen".
- B. Een angst die zich alleen in je hoofd afspeelt, noem je _____.
- C. Bij angst zorgt een _____ ervoor dat je oplettender en energieker wordt.
- D. Als een hevige angst blijft bestaan noem je dat een _____.
- E. De angst om te mislukken of iemand teleur te stellen noem je _____.
- F. Acrofobie is een ander woord voor _____.

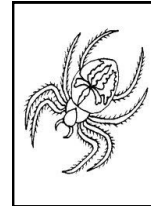
2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Een fobie is goed te genezen. *waar/niet waar*
- B. Enge films kunnen de oorzaak zijn van een fobie. *waar/niet waar*
- C. Er bestaan twee aangeboren reacties op angst: vluchten of bevriezen. *waar/niet waar*
- D. Bij angst worden de pupillen kleiner. *waar/niet waar*
- E. De meeste angsten van een mens spelen zich alleen af in het hoofd. *waar/niet waar*
- F. Voor sommige mensen geeft angst een gevoel van prettige opwindning. *waar/niet waar*

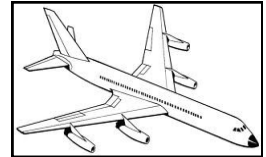
Angst

32

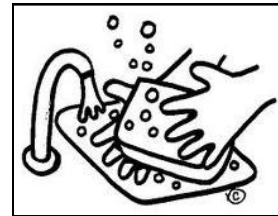
3. Trek een lijn tussen de naam van de fobie en het plaatje.

aviofobie

smetvrees

arachnofobie

claustrofobie

kynofobie

hydrafobie

Werkblad 33 De zon

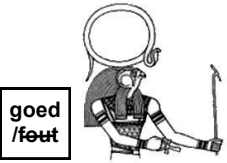
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

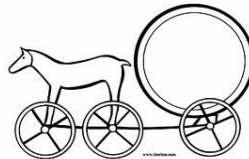

1. *China*, 2. *Azteken*, 3. *Hindoe's* 4. *Egyptenaren*
5. *Scandinavië*

- A. De ___ brachten mensenoffers om hun zonnegod goed te stemmen.
- B. De ___ vereerden de zonnegod Ra, die de mens schiep uit zijn zweet en tranen.
- C. Surya is de zonnegod die door ___ vereerd wordt.
- D. In verhalen uit ___ lees je over de god Sol.
- E. Verhalen die vertellen over tien zonnen, waarvan er negen werden neergeschoten komen uit _____.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Zonnevlekken zijn de koelere plekken op de zon.
waar/niet waar
- B. De zon is geboren uit een gaswolk vermengd met stof. *waar/niet waar*
- C. De zon staat in brand en is een bol van vuur.
waar/niet waar
- D. De enorme massa van de zon zorgt ervoor dat de Aarde in een baan om de zon blijft. *waar/niet waar*
- E. De corona is een explosie die plaatsvindt aan de oppervlakte van de zon. *waar/niet waar*

De zon

33

3. Trek een lijn tussen de woorden en het plaatje. Kies alleen de woorden die bij de zon horen.

Inti

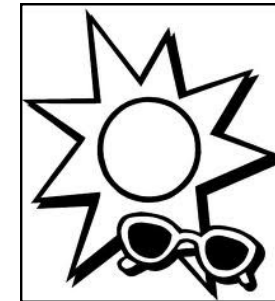
ster

planeet

eeuwig

gasbol

1 miljard jaar
oud

beslaat 98%
van ons
zonnestelsel

levenbrenger
voor alle plan-
eten

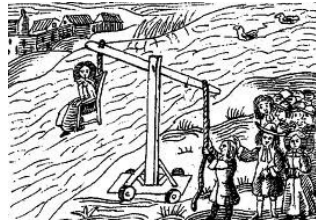
Laat planten
hun eigen
voedsel maken

komeet

Werkblad 34 Hekserij

1. Zijn de volgende zinnen *waar* of *niet waar*? goed
/fout

- A. Witte wieven werden ervan verdacht baby's te verwisselen. *waar/niet waar*
- B. Heksen waren altijd oude vrouwtjes. *waar/niet waar*
- C. Doordat mensen de natuur vroeger slecht begrepen, werden er geesten bedacht om iets te verklaren. *waar/niet waar*.
- D. In heksen zelf werd brandnetel verwerkt. *waar/niet waar*
- E. Bij volle maan vermoede de duivel zich soms als stier. *waar/niet waar*
- F. Vrouwen die huilten tijdens het martelen waren zeker een heks. *waar/niet waar*

2. Vul de nummers voor de woorden in op de juiste plaats.

Kies uit: 1.bezemstelen, 2.de waterproef, 3.de duivel, 4.wegen, 5.kruidenvrouwtjes, 6.witte wieven, 7.de pest, 8.de heksenhamer

- A. Heksen werden gezien als de oorzaak van _____.
- B. _____ was een soort handboek om heksen te bestrijden.
- C. Twee manieren om te bewijzen of iemand een heks was waren _____ en _____.
- D. De kerk vond dat hekserij en zwarte magie het werk was van _____.
- E. Heksen zijn voortgekomen uit de vroegere _____.
- F. _____ waren een teken van vruchtbaarheid.
- G. De geesten van overleden heksen werden ook wel _____ genoemd.

Hekserij

3. Geef antwoord op de volgende vragen:

A. Wat kon een heks volgens het volksgeloof allemaal?

B. Hoe is het geloof ontstaan dat een heks kon vliegen?

C. Waardoor stopten de heksenvervolgingen?

Werkblad 35 Bloed

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

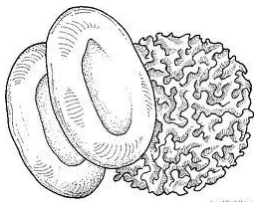
Kies uit:

1. rode bloedcellen 2. bloedplaatjes, 3. bloedplasma
4. witte bloedcellen 5. hormonen, 6. donor

- A. Het stollen van bloed in een wond gebeurt door de ___ in het bloed.
- B. Bij ziektes en ontstekingen komen de ___ in actie.
- C. Zuurstof en koolzuurgas worden vervoerd door ___.
- D. Iemand die zijn bloed afstaat, noem je een ___.
- E. Gassen, vetten en suikers worden vervoerd door ___.
- F. Stoffen die door klieren in de bloedbaan terecht komen worden ___ genoemd.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Rode bloedcellen worden aangemaakt in het beenmerg van een mens. *waar/niet waar*
- B. Bloedplasma is stroperig. *waar/niet waar*
- C. Slagaderen pompen zuurstofrijk bloed van het hart naar alle delen van het lichaam. *waar/niet waar*
- D. Aderen zijn nauwer dan slagaderen. *waar/niet waar*
- E. Bij een "slappend" been zit er een zenuw bekneld in het been. *waar/niet waar*

Bloed

35

3. Trek een lijn tussen de bloedwoorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij.

ader

dikke wand

bloedgroep

pomp

hart

dunne wand

slagader

etter

koolzuurgas

0 negatief

hormoon

slaperig

witte bloedcel

afvalstof

Werkblad 36 Tatoeage

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. *China*, 2. *Samoa*, 3. *Filipijnen* 4. *India* 5. *Indonesië*,
6. *Siberië*

- A. ___ is het geboorteland van de tatoeage.
- B. Tatoeage m.b.v. naald en draad gebeurde in ___.
- C. Henna, een tijdelijke tatoeage, is nog steeds populair in_____.
- D. Een stokje met een naald erin zorgde voor de tatoeage in _____.
- E. Gevangenen in___ kregen een tatoeage als teken.
- F. Krijgers in de___ kregen een tatoeage na het doden van een vijand.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Littekens waren vroeger een teken van dapperheid.
waar/niet waar
- B. Zeelui droegen vaak een tatoeage van een eend en een varken op hun voeten. *waar/niet waar*
- C. De eerste tatoeages hadden geen kleur.
waar/niet waar
- D. Bij een moderne tatoeage wordt er pigment onder de opperhuid aangebracht. *waar/niet waar*

Tatoeage

3. Maak een ontwerp voor een tatoeage

Werkblad 37 Rubber

1. Zet de nummers voor de woorden in de goede zin:

Kies uit:

1.vulkaniseren, 2.aardolie, 3.latex, 4.vlaktgom , 5.tappen ,
6.de plantage,

- A. Het woord "rubber" komt uit het Engels en betekent ____.
- B. De grondstof van natuurrubber is _____.
- C. Door rubber te _____ blijft het materiaal bij koud en warm weer hetzelfde.
- D. De grondstof voor kunstrubber is_____.
- E. Het winnen van rubber uit de boom wordt_____ genoemd.
- F. De plaats waar alle rubberbomen groeien wordt _____ genoemd.

2. Zijn de volgende zinnen waar of niet waar?

goed
/fout

- A. Rubberbomen groeiden oorspronkelijk alleen in Zuid-Amerika. *waar/niet waar*
- B. Nu groeien rubberbomen overal ter wereld. *waar/niet waar*
- C. In kauwgum zit rubber. *waar/niet waar*
- D. Het toevoegen van lood en zwavel aan rubber zorgt ervoor dat temperatuur geen invloed meer heeft. *waar/niet waar*
- E. De vraag naar natuurrubber neemt toe. *waar/niet waar*
- F. Latex stolt na een tijdje *waar/niet waar*.
- G. De Maya's gebruikten in 1600 voor Chr. al een rubberen bal. *waar /niet waar*

Rubber

37

3. Welke eigenschappen horen bij het product rubber. Trek een lijn naar de autoband

waterdicht

kan niet smelten

veerkrachtig

onbrandbaar

isoleert

smelt

De eigenschappen van rubber

stug

gasdicht

slijtvast

rekbaar

brandbaar

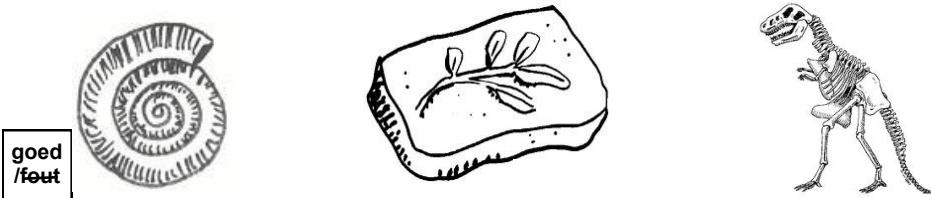
Werkblad 38 Fossielen

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. *Lucy*, 2. *mammoet*, 3. *wetenschappers* 4. *planten*
5. *saurus*, 6. *bacteriën*

- A. De ____ is een fossiel dat door invriezing gevormd is.
B. Fossielen van ____ worden vooral gevonden in steenkool.
C. ____ ontdekten door fossielen dat planten en dieren op aarde langzaam veranderingen ondergaan.
D. Een voorbeeld van een menselijke fossiel is ____.
E. De oudste vormen van leven op aarde zijn ____.
F. Een ander woord voor hagedis is ____.

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. De afdruk van de huid is ook een fossiel.
waar/niet waar
- B. Alle planten of dieren die sterven veranderen in fossielen. *waar/niet waar*
- C. Bij versteend hout is het hout vervangen door mineralen. *waar/niet waar*
- D. Dinosaurussen verdwenen waarschijnlijk door de inslag van een reuzenmeteoriet. *waar/niet waar*
- E. De paleontoloog vindt fossielen altijd kant en klaar.
waar/niet waar

Fossielen

38

3. Trek een lijn tussen de woorden die bij elkaar horen in de linkerrij naar de woorden in de rechterrij.

fossus

hars

paleontologie

Wetenschap van het oude leven

barnsteen

begraven

carbonisatie

gevuld met mineralen

permineralisatie

schelp

ammoniet

inkoling

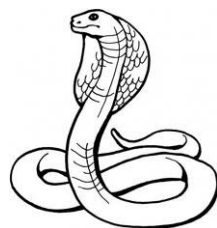
Werkblad 39 Pas op, gif!

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1.koningscobra, 2.zeewesp, 3.inlandtaipan 4.steenvis, 5.kogelvis, 6.pijlgifkikker

- A. De _____ leeft van kleine vissen en garnalen
- B. De _____ geldt als de giftigste slang ter wereld.
- C. De _____ geldt als de langste gifslang ter wereld.
- D. De bolle vorm van de _____ is een goede verdediging.
- E. De _____ komt alleen in Midden en Zuid-Amerika voor.
- F. Camouflage is één van de wapens van de _____.

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. Het vogelbekdier vind je alleen in Australië. *waar/niet waar*
- B. Pijlgifkikkers danken hun naam aan de snelheid waarmee ze bewegen. *waar/niet waar*
- C. De beet van de blauwgeringde octopus is vaak pijnloos. *waar/niet waar*
- D. Braziliaanse zwerfspinnen maken een web. *waar/niet waar*
- E. Fugu is een Japans gerecht gemaakt van de octopus. *waar/niet waar*

Pas op, gif!

3. Trek een lijn tussen de giftige dieren in de linkerrij naar een kenmerk in de rechterrij

steenvis	Japanse lekkernij
koningscobra	in holen in Australië
pijlgifkikker	wangflappen
kogelvis	gifstekels
Inlandtaipan	giftige insecten
vogelbekdier	gifspoor
zeewesp	verandert van kleur
Braziliaanse zwerfspin	dooskwal
blauwgeringde octopus	tussen bananen

Werkblad 40 Boeddha

1. Los de kruiswoordpuzzel hiernaast op.

Horizontaal

3. Onder deze boom mediteert Boeddha.
7. Het doel van elke boeddhist: het pure leven.
8. Geboorteland van Boeddha.
10. Het teken van leven en dood en opnieuw geboren worden.

Verticaal

1. De oorzaak van alle lijden volgens Boeddha.
2. De eigenlijke naam van Boeddha.
4. Dit woord betekent letterlijk "de Verlichte".
5. Het in stilte stopzetten van alle gedachten in je hoofd.

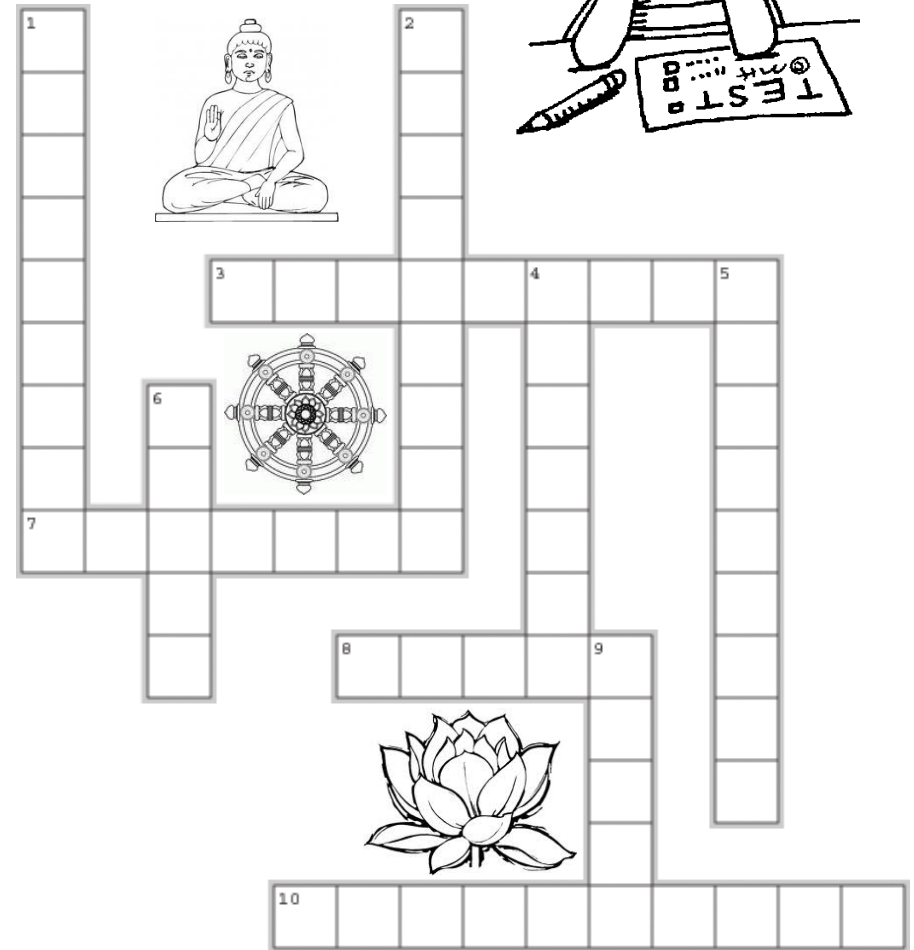
goed/
fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?
- A. Boeddha groeide op met het Hindoeïsme als godsdienst. *waar/niet waar*
 - B. Boeddha wilde altijd al de stichter van een godsdienst zijn. *waar/niet waar*
 - C. In het Boeddhisme spelen je gedachten een grote rol. *waar/niet waar*
 - D. Voor Boeddhisten is de toekomst heel belangrijk. *waar/niet waar*
 - E. Volgens Boeddha bestuurt elk mens zijn eigen leven. *waar/niet waar*

Boeddha

Kruiswoordpuzzel

Werkblad 41 Diamant

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

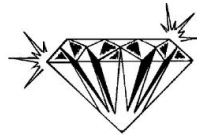
Kies uit:

1. Zuid-Afrika, 2. magma, 3. synthetisch, 4. India
5. koolstof, 6. loepzuiver

- A. In het land___ speelde diamant een belangrijke rol in de godsdienst.
- B. In___ worden veel diamanten gevonden.
- C. Diamant ontstaat uit_____.
- D. _____ zorgt ervoor dat diamanten het aardoppervlak bereiken
- E. Een diamant is___ als er geen insluitel in zit.
- F. Een kunstdiamant is_____.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?
- A. De prijs van een diamant wordt alleen bepaald door het gewicht. *waar/niet waar*
 - B. De bewerking van diamant begint met kloven. *waar/niet waar*
 - C. In computerchips zorgt diamant voor een goede afvoer van de warmte *waar/niet waar*
 - D. Synthetische diamanten worden alleen gebruikt in de industrie. *waar/niet waar*
 - E. Koolstof ontstaat uit plantenresten. *waar/niet waar*

Diamant

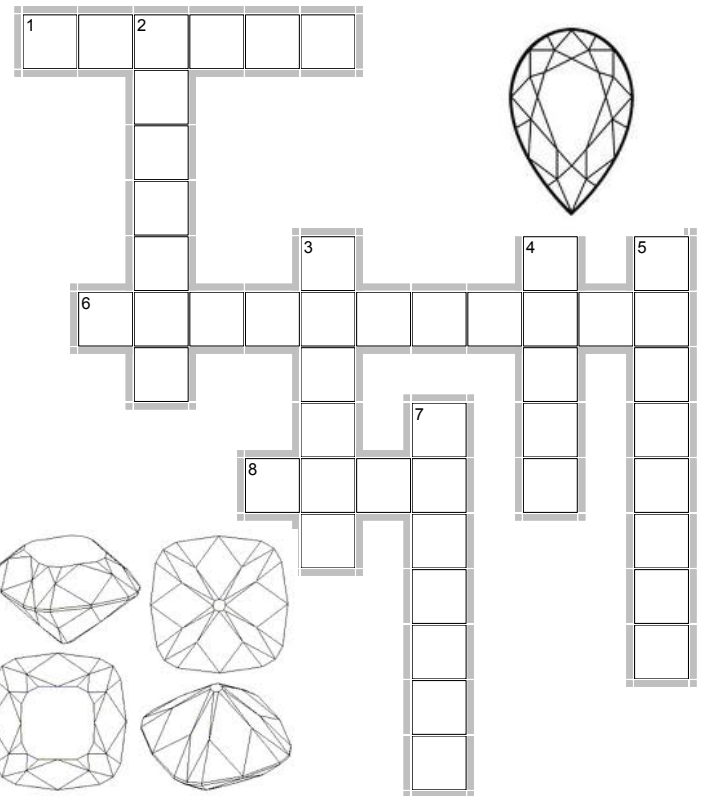
3. Diamantpuzzel.

Horizontaal

- 1. Het gewicht van een diamant.
- 6. De letterlijke betekenis van diamant.
- 8. De kleur van synthetische diamanten

Verticaal

- 2. Land waar diamant gewonnen wordt.
- 3. Het opgraven van diamant.
- 4. Het slijpvlak van een diamant.
- 5. Diamant met de hoogste schittering.
- 7. De laatste stap bij het bewerken van diamanten.

Werkblad 42 Honingbijen

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. de darren, 2. de koningin, 3. de werksters, 4. was
5. nectar, 6. stuifmeel 7. zwermen

- A. Het voedsel van de bijenlarven bestaat uit ____
 B. ____ zorgt voor het leggen van de eitjes.
 C. De ____ in de cellen is de wintervoorraad van de bijen.
 D. Het verzamelen van nectar is de taak van ____
 E. De enige taak van ____ is het paren met de koningin.
 F. Een honingraat is gemaakt van ____.
 G. Als een deel van het volk het nest verlaat, noem je dat ____.

goed/
fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

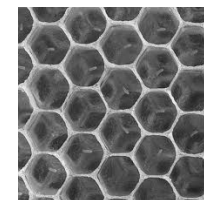
- A. In het voorjaar gaan de werksters kleinere cellen bouwen. *waar/niet waar*
 B. De oude koningin verlaat het nest als er een nieuwe koningin geboren wordt. *waar/niet waar*
 C. Darren worden na het paren door de werksters gedood om voedsel te besparen. *waar/niet waar*
 D. De bijen die net uitgezwermd zijn in een bijenzwerm zijn agressief. *waar/niet waar*

Honingbijen

3. Trek een lijn tussen de bijenwoorden en het plaatje.

de dar

de werkster

de raat

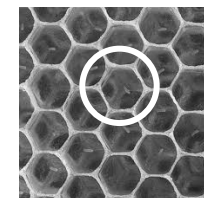

de koningin

de cel

de zwerm

Werkblad 43 Mysteries

1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

1. Loch Ness, 2. Bermuda driehoek, 3. Chili, 4. Atlantis
5. Zuid-Engeland, 6. UFO

- A. Een ander woord voor een vliegende schotel is ____.
- B. In het meer van ____ zou een monster zitten.
- C. Graancirkels worden vanaf 1978 vooral aangetroffen in ____.
- D. Paaseiland hoort bij ____.
- E. Volgens Plato lag ____ in de buurt van Gibraltar.
- F. In de ____ verdwijnen schepen en vliegtuigen op raadselachtige wijze.

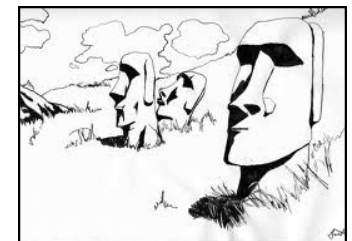
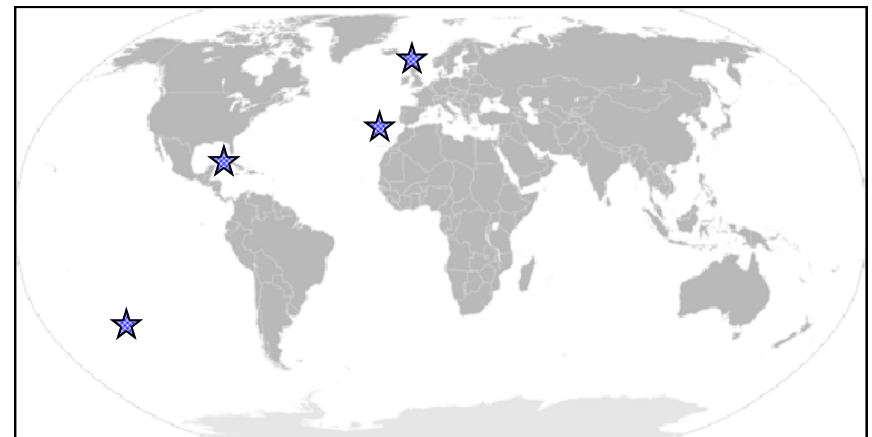
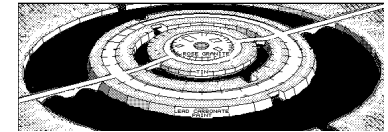
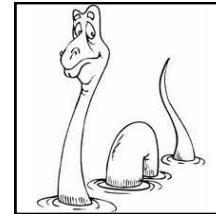

goed /feet

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?
- A. Het monster van Loch Ness duikt voor het eerst op in 1933. *waar/niet waar*
 - B. Sommige mensen denken dat er in de Bermuda driehoek een UFO op de bodem ligt. *waar/niet waar*
 - C. Een UFO heeft volgens waarnemingen altijd een ronde vorm. *waar/niet waar*
 - D. Met graancirkels wordt ook wel reclame gemaakt. *waar/niet waar*
 - E. De grote vraag bij Paaseiland is hoe de bewoners die reusachtige beelden verplaatsten. *waar/niet waar*

Mysteries

3. Trek een lijn tussen het plaatje en de juiste plek op de wereldkaart.

Werkblad 44 De Olympische Spelen

1. Los de puzzel op.

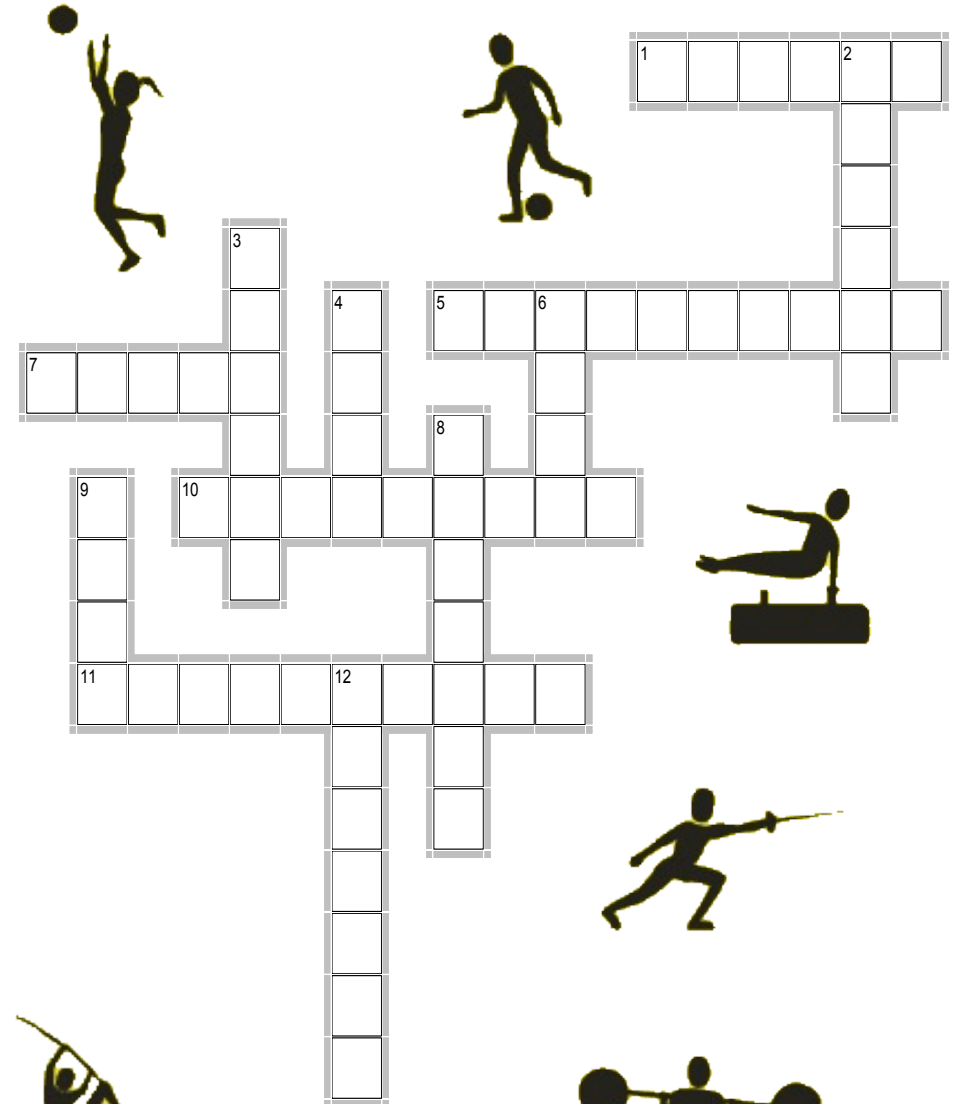

Van links naar rechts

1. Achternaam van de Griekse zakenman die belangrijk was voor de moderne Spelen.
5. Teken van de overwinning bij de Spelen in de Oudheid.
7. Voornaam van *De vliegende huisvrouw* die 4x goud won in Londen.
10. De Nederlandse naam voor de sport *Pankration*.
11. Deze Romeinse keizer verbood de Spelen.

Van boven naar beneden

2. Plaats waar de eerste moderne Spelen gehouden werden in 1896.
3. Het weigeren van een land om mee te doen aan de Spelen om een politieke reden noem je een.....
4. De naam van de god voor wie de Spelen in de Oudheid gespeeld werden.
6. Voornaam van de Nederlandse zwemster die 3x goud won in Sydney.
8. Achternaam van de Nederlandse judoka die in 1964 in Tokio goud won.
9. Achternaam van de sprintkoning bij de atletiek van de Spelen van 2008 in Beijing.
12. De naam van de vallei waar de Grieken de Spelen hielden.

Werkblad 44 De natuur als voorbeeld

1. Los de puzzel op.

Horizontaal

2. Uitvinders van verf namen deze plant als voorbeeld.
3. Sluitingen van tassen en schoenen zijn gemaakt naar het voorbeeld van deze plant.
5. Treinontwerpers in Japan keken goed naar dit dier.
8. Ontwerpers van Mercedes-Benz gebruikten dit dier als voorbeeld.

Verticaal

1. Dit dier zorgt voor de techniek in schermen voor mobiele telefoons.
4. Het nest van dit dier bracht een architect op een idee.
6. Zwemkleding voor topzwemmers werd gemaakt naar het voorbeeld van dit dier.
7. Plakrobots zijn een kopie van dit dier.

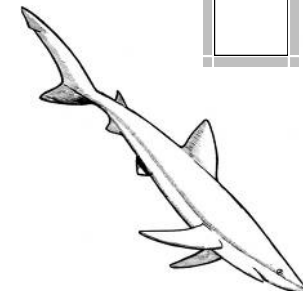
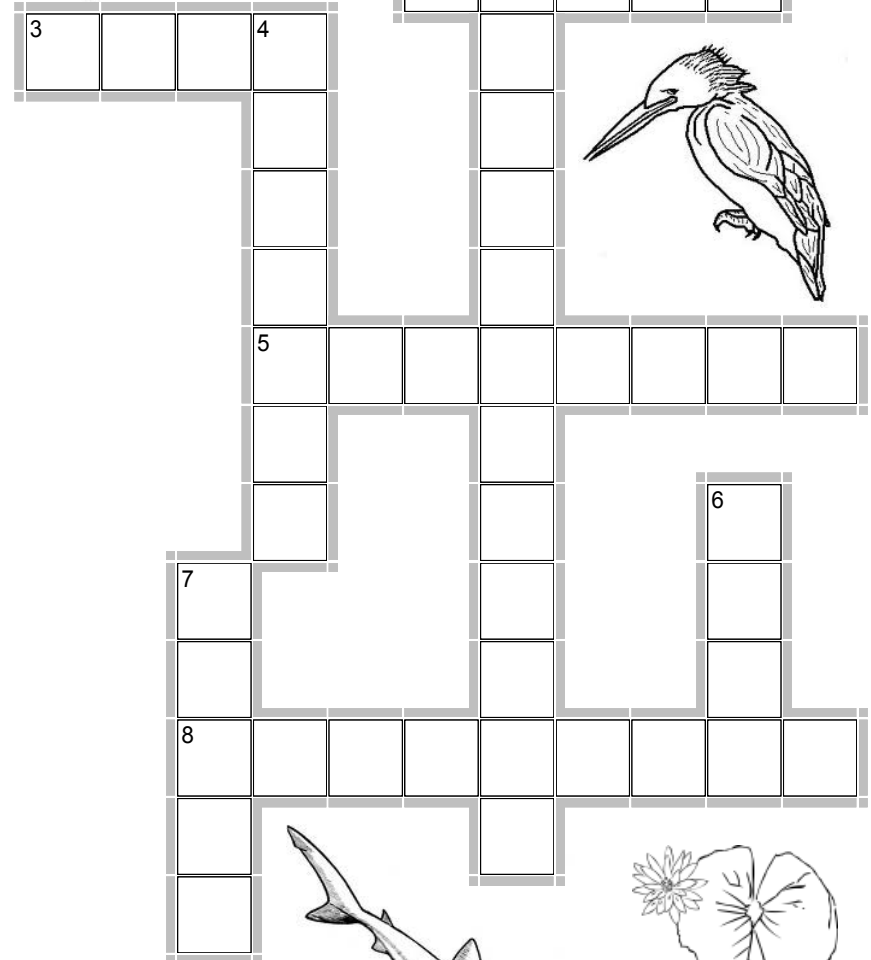
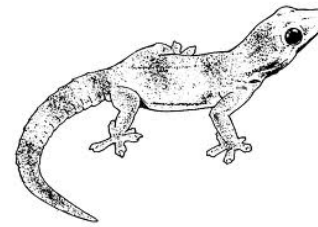
goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- A. De huid van de haai is door de ribbels een goede broedplaats voor bacteriën. *waar/niet waar*
- B. In de vleugels van morfo-vlinders zit een bijzondere kleurstof *waar/niet waar*
- C. Klittenband bestaat uit haakjes die aan elkaar plakken. *waar/niet waar*
- D. De ruwe bladeren van de lotus zorgen ervoor dat het water niet vastplakt. *waar/niet waar*
- E. Het nest van termieten is 's avonds koeler dan overdag. *waar/niet waar*

De natuur als voorbeeld

Werkblad 46 Symbiose, samenleven in de natuur

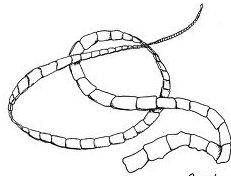
1. Zet het nummer voor het woord in de goede zin.

Kies uit:

 1. de gastheer, 2. mutualisme, 3. de gast 4. de parasiet 5. commensalisme, 6. symbiose

- Een ander woord voor samenleven is_____.
- Het koekoeksjong is _____ van een andere vogel.
- De malariamug is ___ van een parasiet.
- ___ zorgt voor nadelen bij de gastheer.
- Als één dier voordeel heeft en het andere dier heeft er geen nadeel van heet dat_____.
- Een bij en een bloem zijn een voorbeeld van_____.

goed
/fout

2. Zijn de volgende uitspraken *waar* of *niet waar*?

- Een malariamug geldt als een parasiet.
waar/niet waar
- Een lintworm heeft meerdere gastheren nodig.
waar/niet waar
- Mos dat op bomen groeit. is schadelijk voor de boom. *waar/niet waar*
- Het kleinste dier is altijd de gast. *waar/niet waar*
- Tuinders gebruiken de sluipwesp als een natuurlijke verdelger van bladluizen. *waar/niet waar*
- Bacteriën zijn altijd schadelijke parasieten.
waar/niet waar
- De samenwerking tussen hond en mens is een vorm van commensalisme. *waar/niet waar*

Symbiose, samenleven in de natuur

3. Trek een lijn tussen de voorbeelden van symbiose. Welk woord hoort bij het plaatje

zwanenmossel

plevier

sluipwesp

poolvos

mijt

teek

bloem

